

KONFERENCJA NAUKOWA
„ŚWIATY WŁADYSŁAWA ZAMOYSKIEGO
(1853-1924)”

SŁOWO WSTĘPNE

Oddajemy w ręce Czytelników kolejny tom „Pamiętnika Biblioteki Kórnickiej”, który w dużej części gromadzi referaty wygłoszone podczas konferencji naukowej *Światy Władysława Zamoyskiego (1853-1924)*, zorganizowanej w setną rocznicę śmierci hrabiego. Z inicjatywy Senatu Rzeczypospolitej Polskiej został on jednym z patronów 2024 roku, co nadało obradom szczególnie uroczysty charakter. Spotkanie badaczy z różnych ośrodków stało się okazją do ponownego odczytania biografii i dziedzictwa Zamoyskiego – ostatniego właściciela Biblioteki Kórnickiej.

Zestawienie otwiera artykuł Stanisława Sierpowskiego *Uwagi do biografii Władysława Zamoyskiego (1853-1924)*, będący próbą syntetycznego ujęcia stanu badań nad postacią hrabiego oraz krytycznej refleksji nad kierunkami biografistyki historycznej. Autor podejmuje dialog z wcześniejszymi opracowaniami, wskazując zarówno ich osiągnięcia, jak i braki w badaniach nad życiem i działalnością fundatora Zakładów Kórnickich. Joanna Nowak w tekście *Idea narodu w refleksji Zamoyskich epoki porozbiorowej: ciągłość czy reinterpretacja pojęcia?* przedstawia ewolucję rozumienia idei narodu w trzech pokoleniach Zamoyskich – od oświeceniowego modelu wspólnoty politycznej po późniejsze, bardziej etniczne ujęcia. Autorka podkreśla, jak rodzinne dziedzictwo wartości kształtowało postawy obywatelskie i wybory publiczne przedstawicieli rodu. Z kolei Krzysztof Marchlewicz w tekście *Australijskie znajomości hrabiego Władysława Zamoyskiego (1879-1881)* omawia wciąż nie w pełni zbadany epizod w jego biografii – podróż na antypody. Artykuł przybliży sieć kontaktów Władysława podczas pobytu na południowej półkuli – od środowiska związanego z wystawą międzynarodową po elity polityczne i naukowe. Autor, analizując australijską spuściznę młodego arystokraty, pokazuje, że zdobyte wówczas doświadczenia odegrały istotną rolę w jego późniejszej działalności modernizacyjnej w kraju. Katarzyna Zagórska w tekście *Bogu i Ojczyźnie. Duchowy aspekt działalności Władysława hr. Zamoyskiego* przedstawia aktywność społeczną i patriotyczną Zamoyskiego jako wyraz jego głęboko chrześcijańskiej postawy. Autorka podkreśla wpływ duchowości franciszkańskiej na życie hrabiego, który, służąc Bogu i Ojczyźnie, wypełnił testament przodków. Artykuł Dagmary Józefczyk i Weroniki Wieczorek *„Piękność Lorda niezrównana godna jest mojej piękności!” O kilku literackich świadectwach obecności Władysława Zamoyskiego w Zakopanem*

omawia mało znane utwory literackie poświęcone hrabiemu pióra Henryka Sienkiewicza, młodego Stanisława Ignacego Witkiewicza oraz rodziny Drohojowskich z Czorsztyna. Zamoyski jest bohaterem zarówno żartobliwej poezji i scenek zakopiańskich, jak i patetycznych wierszy sławiących jego zasługi w walce o Morskie Oko. Ryszard Grzesik w tekście *Spór o Morskie Oko na tle kształtowania się granicy polski z Królestwem Węgier* analizuje początki ustalania granicy polsko-węgierskiej. Odwołując się do źródeł pisanych i odkryć archeologicznych, dowodzi on, że konflikt o Morskie Oko z czasów Zamoyskiego był późnym echem znacznie wcześniejszych procesów historycznych związanych z rywalizacją o ziemię karpackie. Artykuł Joanny Roszak i Grzegorza Godlewskiego „(Wielko)polski Zamoyski – szlak biograficzny” jako postulowany produkt turystyczny w regionie. *Przebieg, walory, zagospodarowanie* łączy refleksję naukową z wymiarem praktycznym i edukacyjnym. Autorzy proponują stworzenie regionalnego szlaku turystycznego śladami życia hrabiego, ukazując potencjał biografii jako narzędzia edukacji kulturowej i promocji dziedzictwa Wielkopolski. Część tomu poświęconą Zamoyskiemu zamyka wypowiedź Andrzeja Mężyńskiego zatytułowany *Biografia Władysława Zamoyskiego. Kłopoty historyków*, stanowiący krytyczną refleksję nad trudnościami w opracowaniu pełnego życiorysu naukowego ostatniego właściciela Kórnicka. Wypowiedź historyka to jednak przede wszystkim apel o powstanie rzetelnej, opartej na źródłach monografii poświęconej Zamoyskiemu. Autor wskazuje na braki w badaniach nad dziejami Biblioteki, zwłaszcza dla lat 1881-1925. Zwraca przy tym uwagę, iż niektóre wątki, z bardzo bogatego życia hrabiego, zostały dość dobrze opisane. Przyszła biografia powinna objąć całość jego działalności, także tematy dotąd pomijane, jak życie osobiste czy – czasami kontrowersyjne – zapatrywania społeczne.

Czterdziesty drugi zeszyt „Pamiętnika Biblioteki Kórnickiej” stanowi naukowe świadectwo żywotności zainteresowań postacią hr. Władysława Zamoyskiego – ostatniego właściciela Biblioteki Kórnickiej. Zgromadzone teksty ukazują go jako bohatera narodowego i filantropa, ale nie pomijają również jego sfery intelektualnej czy duchowej. Autorzy przedstawiają zarówno nowe ustalenia źródłowe, jak i reinterpretacje znanych wątków biografii. Tom daje czytelnikowi możliwość spojrzenia na Zamoyskiego jako na postać złożoną i nadal inspirującą. W jego osobie spotyka się działanie i kontemplacja, religijne oddanie i społeczna odwaga, co sprawia, że przykład hrabiego pozostaje aktualny w XXI w. – jako wzór odpowiedzialności, bezinteresowności i troski o dobro wspólne.

Magdalena Biniaś-Szkopek